

Sygn. akt V CSK 427/12

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku M. Z.-K. i L. G.

przy uczestnictwie J. G. i J. G.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 października 2013 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania J. G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w J.

z dnia 29 maja 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od uczestniczki J.

G. na rzecz wnioskodawczyni M. Z.-K.

**kwotę 300, - zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B., po rozpoznaniu sprawy z wniosku M.Z. – K. i L. G. przy uczestnictwie J. G. i J. G., postanowieniem z dnia 11 stycznia 2012 r. stwierdził, że z dniem 7 lipca 1985 r. wnioskodawczyni nabyły w drodze zasiedzenia własność nieruchomości o obszarze 0,0214 ha położonej w W., stanowiącej część działki nr 208, oznaczonej w projekcie podziału geodezyjnego sporządzonym przez geodetę Ł. M. jako działka nr 208/1.

Sąd ustalił, że S. i L. T. byli właścicielami gospodarstwa rolnego o obszarze 5,47 ha położonego w W., w skład którego wchodziły m.in. działki nr 207 i 208. W 1955 r. ich córka M. zawarła związek małżeński z P. Z. Z tej okazji rodzice przekazali jej w posagu jedną krowę oraz część gruntu, aby mogła ją utrzymać. Przekazany grunt był częścią działki nr 208. Znajdowała się na nim część gnojownika, a resztę stanowiło gruzowisko. Od 1955 r. z gruntu tego korzystali wyłącznie M. i P. Z., którzy początkowo utworzyli na nim ogródek warzywny i trzymali ule. Pod koniec lat sześćdziesiątych P. Z. wywiózł gruz i wybudował drewniany garaż, który później przebudował na murowany, a w późniejszych latach wybudował kolejny garaż i ułożył betonowe płyty.

Na mocy umowy darowizny z dnia 22 lutego 1967 r. M. i P. Z. otrzymali od S. i L. T. działkę nr 207, a J. i J. G. – na podstawie umowy przekazania z dnia 28 grudnia 1978 r. - pozostałą część gospodarstwa, w tym działkę nr 208, na której P. Z. wybudował garaże. Nie zmieniło to stanu władania gruntem, gdyż część działki nr 208, na której znajdowały się garaże pozostawała nadal we władaniu M. i P. Z. Do 2008 r. uczestnicy zgodnie korzystali z nieruchomości i nie zgłaszali do siebie z tego tytułu żadnych pretensji, dopiero później powstał konflikt na tle dojazdu do drogi publicznej. W 2011 r. przed Sądem Rejonowym w B. w sprawie I Ns ...2/09, doszło do ustalenia przebiegu granicy między działkami nr 207 i 208.

Sąd Rejonowy uznał, że od 1955 r. M. i P. Z. byli samoistnymi posiadaczami części działki nr 208, którą traktowali jako posag otrzymany od rodziców. Uczestnicy, pomimo uzyskania w grudniu 1978 r. prawa własności nieruchomości, nie podjęli żadnych działań zmierzających do dochodzenia, ustalenia lub

zabezpieczenia swych praw i w pełni akceptowali istniejący stan posiadania działki nr 208. Ze względu na przepisy, które wykluczały wówczas możliwość nabycia części gospodarstwa rolnego przez zasiedzenie, przewidziany w art. 172 k.c. termin zasiedzenia w złej wierze rozpoczął bieg w dniu 6 lipca 1965 r. Dlatego też Sąd stwierdził nabycie części działki nr 208, odpowiadającej oznaczonej w projekcie podziału geodezyjnego Ł. M. działce nr 208/1, przez wnioskodawczynię M. Z. oraz następczynię prawną po zmarłym P. Z. – L. G. z dniem 7 lipca 1985 r.

Na skutek apelacji uczestniczki J. G., Sąd Okręgowy w J. postanowieniem z dnia 29 maja 2012 r. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji i stwierdził, że z dniem 7 lipca 1985 r. własność opisanej w tym postanowieniu nieruchomości nabyli M. i P. Z. na zasadzie wspólności ustawowej, natomiast dalej idącą apelację oddalił. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji, w świetle których posiadanie przez M. i P. Z. części działki nr 208 można uznać za posiadanie samoistne w złej wierze. Świadczy o tym całokształt podejmowanych działań, w tym założenie pasieki, wywiezienie gruzu oraz postawienie garaży. Ze względu jednak na to, że dwudziestoletni termin zasiedzenia upłynął za życia P. Z., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie i stwierdził nabycie nieruchomości przez M. i P. Z. na zasadzie wspólności ustawowej.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego uczestniczka J. G., powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c., wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy wskazała na naruszenie art. 172 k.c. w brzmieniu sprzed dnia 1 października 1990 r. w związku z art. 336 k.c. przez zaniechanie dokonania ustaleń faktycznych odnoszących się do określonych w tych przepisach przesłanek, przyjęcie, że wyrażenie zgody przez właścicieli działki nr 208 na korzystanie z jej części nie miało wpływu na ocenę charakteru posiadania, oraz że M. i P. Z. byli samoistnymi posiadaczami części działki nr 208, mimo że właściciele tej działki zamieszkiwali na jej terenie i korzystali także z tej jej części, co do której stwierdzono zasiedzenie. W ramach drugiej podstawy podniosła natomiast zarzut obrazy art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przez zaniechanie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, art. 384 w związku z art. 386 § 1, art. 361 i art. 13 § 2 k.p.c. przez zmianę zaskarżonego

postanowienia na niekorzyść uczestniczki wnoszącej apelację, oraz art. 378 § 1 w związku z art. 328 § 2, art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przez naruszenie obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przystępując do rozważenia zarzutów podniesionych w ramach podstawy kasacyjnej, wskazanej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., trzeba przypomnieć że, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, uchybienie wymaganiom określonym w art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może być oceniane jako mogące mieć wpływ na wynik sprawy tylko wyjątkowo, gdy braki w uzasadnieniu są tak istotne, że orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 272/00, nie publ., z dnia 25 października 2000 r., IV CKN 142/00, nie publ., z dnia 7 lutego 2001 r., V CKN 606/00, nie publ. i z dnia 28 lipca 2004 r., III CK 302/03, nie publ., z dnia 18 lutego 2005 r., V CK 469/04, „Izba Cywilna” 2005, nr 12, s. 59 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CSK 293/12, nie publ.). Sytuacja taka nie występuje w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy bowiem w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia dał wyraz stanowisku, że aprobuje ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz że w świetle tych ustaleń posiadanie przez M. i P. Z. części działki nr 208 może być uznane za posiadanie samoistne.

Pozbawiony racji jest również zarzut naruszenia art. 384 w związku z art. 386 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przez zmianę postanowienia Sądu pierwszej instancji na niekorzyść uczestniczki wnoszącej apelację. Zmiana ta dotyczyła wyłącznie osoby, która nabyła własność w drodze zasiedzenia, gdyż Sąd pierwszej instancji stwierdził nabycie własności części działki nr 208 przez wnioskodawczynię, natomiast Sąd Okręgowy - przez M. i P. Z. - na zasadzie wspólności ustawowej. W pozostałym zakresie, tzn. zarówno co do przedmiotu, jak i upływu terminu zasiedzenia, rozstrzygnięcie podjęte przez Sąd pierwszej instancji nie uległo zmianie. U podstaw dokonanej zmiany legło ustalenie, że termin zasiedzenia upłynął za życia P. Z., w związku z czym nabycie własności nastąpiło na jego rzecz, a nie na rzecz jego następczyni prawnej.

Podnosząc zarzut naruszenia ustanowionego w art. 384 k.p.c. zakazu *reformationis in peius* skarżąca nie uwzględniła regulacji zawartej w art. 610 § 1 w związku z art. 677 § 1 k.p.c. Według pierwszego z tych przepisów, w sprawach o zasiedzenie „... do ogłoszenia i orzeczenia stosuje się odpowiednio przepisy o stwierdzeniu nabycia spadku...”. Według drugiego z kolei, sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby byli nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 czerwca 1986 r., III CZP 28/86 (OSNCP 1987, nr 5-6, poz. 74), odpowiednie zastosowanie art. 677 § 1 k.p.c. w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia oznacza, że w postanowieniu o stwierdzeniu zasiedzenia wymienia się osobę, która nabyła w ten sposób własność, choćby to była inna osoba niż wskazana przez wnioskodawcę, a jeżeli jest więcej osób uprawnionych - należy wymienić ich udziały. Obowiązek respektowania przytoczonych regulacji sprawia, że w odnośnym zakresie stosowanie zakazu *reformationis in peius* jest wyłączone. Z tej przyczyny Sąd Okręgowy – zmieniając postanowienie Sądu pierwszej instancji co do osoby, która nabyła własność przez zasiedzenie - nie naruszył art. 384 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Skarżąca nie wykazała również naruszenia art. 378 § 1 w związku z art. 328 § 2 i art. 13 § 2 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji. Z wywodów zawartych w uzasadnieniu skargi kasacyjnej wynika, że skarżąca kwestionuje ocenę dowodów, jakie dokonały w sprawie Sady pierwszej i drugiej instancji, przeciwstawia jej własną, subiektywną ocenę, czyni własne ustalenia i na ich kanwie dokonuje subsumpcji. Nie ulega wątpliwości, że tego rodzaju argumentacja, po pierwsze, nie może uzasadniać zarzutu naruszenia wskazanych przepisów postępowania, a po drugie, jest w świetle art. 398³ § 3 k.p.c. niedopuszczalna. Według tego przepisu bowiem, zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów nie mogą być podstawą skargi kasacyjnej.

Rozważenie zarzutów wypełniających podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. trzeba z kolei poprzedzić przypomnieniem, że, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie

nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Ponieważ zarzuty powołane przez skarżącą w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. okazały się nieskuteczne, zarzut naruszenia art. 172 w związku z art. 336 k.c. musi podlegać ocenie na podstawie ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd pierwszej instancji i zaaprobowanych przez Sąd Okręgowy.

Nie może odnieść zamierzonego skutku zarzut obrazy art. 172 w związku z art. 336 k.c. przez przyjęcie, że M. i P. Z. byli samoistnymi posiadaczami części działki nr 208, mimo że równocześnie z działki tej korzystali jej właściciele, ponieważ według ustaleń, które są dla Sądu Najwyższego wiążące, od 1955 r. ze spornej części działki nr 208 korzystali wyłącznie M. i P. Z.

Pozbawiony racji jest również zarzut naruszenia art. 172 w związku z art. 336 k.c. przez ich zastosowanie do L. G., która w dacie stwierdzenia przez nią nabycia w drodze zasiedzenia własności części działki nr 208 miała 20 lat i nie mogła uczynić zadość wymaganiu 20 – letniego samoistnego posiadania spornej nieruchomości. Uszło uwagi skarżącej, że zarzut ten jest bezprzedmiotowy, gdyż zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji i stwierdził nabycie własności części działki nr 208, oznaczonej w projekcie podziału geodezyjnego sporządzonym przez geodetę Ł. M. jako działka nr 208/1 przez M. i P. Z. – na zasadzie wspólności ustawowej.

Zarzut naruszenia powołanych przepisów przez przyjęcie, że wyrażenie zgody przez właścicieli działki nr 208 na korzystanie z jej części przez M. i P. Z. nie miało wpływu na ocenę charakteru ich posiadania, został natomiast podniesiony w oderwaniu od stanu faktycznego przyjętego za podstawę zaskarżonego postanowienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną jako pozbawioną uzasadnionych podstaw i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 520 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., przyjmując za podstawę określenia ich wysokości § 6 pkt 4 w związku z § 8 pkt 1 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia

przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu
(jedn. tekst: Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

jw